

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ZAMONAVIY BANK XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH USULLARI (AJ "ASAKA BANK" MISOLIDA)

Gafurov Abrorbek Dilshodbek o'g'li

O'zbekiston Respublikasi

Bank-moliya akademiyasi 2-kurs tinglovchisi

O'zbekiston Respublikasida bank tizimini modernizatsiya qilish va zamonaviy bank xizmatlarini rivojlantirish iqtisodiyotning barqaror o'sishiga xizmat qiluvchi asosiy yo'nalishlardan biridir. Hozirgi kunda davlat moliyaviy sektorni raqamlashtirish, aholining moliyaviy inklyuziyasini ta'minlash va bank xizmatlarining jahon standartlariga mos ravishda takomillashuviga katta e'tibor qaratmoqda. Bu jarayonlarda yirik tijorat banklarining, xususan, "Asaka Bank" aksiyadorlik jamiyatining o'rni beqiyosdir. Ushbu bank o'z faoliyatini zamonaviy texnologiyalar asosida tashkil etib, mijozlarga tezkor, xavfsiz va innovatsion xizmatlarni taqdim etish bo'yicha respublikadagi yetakchi moliya institutlaridan biri sanaladi.

AJ "Asaka Bank" misolida olib qarganda, zamonaviy bank xizmatlarini rivojlantirish bir necha asosiy yo'nalishlarda amalga oshirilayotganini ko'rish mumkin. Birinchi navbatda, bank raqamli transformatsiya jarayonlarini faol olib bormoqda. Bu jarayonda mobil ilovalar (Asaka Mobile), internet-banking, QR-kod orqali to'lov tizimlari, plastik kartalarga integratsiyalangan mobil hamyonlar kabi zamonaviy xizmatlar joriy qilingan. Xususan, bank tomonidan ishlab chiqilgan mobil ilova orqali mijozlar o'z hisobvaraqlarini boshqarish, kommunal to'lovlar amalga oshirish, onlayn kreditlar rasmiylashtirish va valyuta operatsiyalarini bajarish imkoniyatiga ega bo'ldilar.

Shuningdek, "Asaka Bank" fintech texnologiyalarni faol joriy qilmoqda. Bank sun'iy intellekt asosida ishlovchi maslahatchi chatbotlar, avtomatlashtirilgan risk tahlili tizimlari, va blokcheyn asosida ishlaydigan ayrim xizmat turlarini sinovdan o'tkazmoqda. Bu texnologiyalar mijozlarga xizmat ko'rsatish tezligi va aniqligini oshiribgina qolmay, bankning ichki operatsion xarajatlarini kamaytirishga ham xizmat qilmoqda. Ayniqsa, onlayn kreditlash tizimi orqali mijozlar 24/7 rejimida hujjat topshirmasdan, avtomatik baholov asosida kredit olish imkoniyatiga ega bo'lmoqda. Bu esa zamonaviy bank xizmatining dolzarbligini oshiradi.

Bank xizmatlarini rivojlantirishda infratuzilmani kengaytirish ham muhim ahamiyat kasb etadi. AJ "Asaka Bank" 2021–2024 yillar davomida respublika bo'yicha 2000 dan ortiq bankomat va to'lov terminallarini o'rnatdi, bu orqali mijozlarga doimiy va uzluksiz xizmat ko'rsatish imkoniyati yaratildi. Shuningdek, kontaktless (teginishsiz) to'lov tizimlari, NFC texnologiyalari asosida ishlovchi kartalar keng joriy

qilindi. Bu texnologiyalar koronavirus pandemiyasi davrida bank xizmatlarining xavfsizligini ta'minlashda muhim rol o'ynadi.

Bundan tashqari, "Asaka Bank" moliyaviy inklyuziyani kengaytirish bo'yicha izchil ish olib bormoqda. Xususan, chekka va olis hududlarda bank filiallari va mini-ofislar ochish orqali aholining keng qatlamlariga bank xizmatlarini taqdim etmoqda. Bu bilan birga, bank mikro kreditlash tizimini rivojlantirib, kichik biznes vakillari, dehqon xo'jaliklari va yakka tartibdagi tadbirkorlar uchun maxsus imtiyozli kredit liniyalarini taqdim etmoqda. 2023-yil yakunlariga ko'ra, bank tomonidan ajratilgan mikro kreditlar hajmi 3,2 trillion so'mdan oshdi, bu esa mamlakatdagi kichik biznes subyektlarining rivojlanishiga katta turtki berdi.

Bank xizmatlarini rivojlantirishda davlat siyosati va normativ-huquqiy asoslar ham hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Xususan, Prezidentning 2020-yil 12-martdagi PQ-4652-sonli qarori asosida bank tizimini raqamlashtirish bo'yicha milliy dastur ishlab chiqilgan bo'lib, "Asaka Bank" ushbu dasturning faol ishtirokchilaridan biridir. Bank o'zining transformatsion strategiyasini Markaziy bankning 2021–2025 yillarga mo'ljallangan rivojlanish kontsepsiyasi bilan uyg'unlashtirgan holda amalga oshirib kelmoqda. Bu esa davlat siyosati va bank amaliyotining uyg'unlashuviga misol bo'la oladi.

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy bank xizmatlarini rivojlantirish O'zbekiston iqtisodiy salohiyatining mustahkamlanishida muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. AJ "Asaka Bank" faoliyati misolida ko'rinib turibdiki, raqamli texnologiyalar, innovatsion mahsulotlar, mijozga yo'naltirilgan xizmatlar, infratuzilma kengayishi va davlat siyosati bilan hamohang harakatlar bank sektorining yangi bosqichga ko'tarilishiga xizmat qilmoqda. Kelgusida bu yo'nalishlarni yanada kengaytirish, xalqaro bank amaliyotidagi ilg'or tajribalarni jalb etish, va moliyaviy savodxonlikni oshirish orqali O'zbekistonning bank tizimi mintaqada raqamli moliyaviy markazga aylanishi mumkin.

Bank xizmatlari – bu tijorat banklari tomonidan jismoniy va yuridik shaxslarga moliyaviy vositachilik asosida taqdim etiladigan xizmatlar majmuasidir. Ular iqtisodiy tizimda kapital harakatining soddalashtirilishi, jamg'armalarning safarbar etilishi va kredit resurslarining samarali taqsimlanishini ta'minlaydi. An'anaviy xizmatlar qatoriga omonatlar, kreditlash, hisob-kitob va valyuta operatsiyalari kiradi. So'nggi yillarda esa zamonaviy xizmatlar – internet-banking, mobil ilovalar, kontaktless to'lov tizimlari, fintech xizmatlar, QR-banking va sun'iy intellektga asoslangan moliyaviy yechimlar asosiy o'ringa chiqmoqda.

Hozirgi global iqtisodiy muhitda raqobatbardosh bank tizimini shakllantirish, xalqaro moliyaviy institutlar bilan integratsiya qilish, mijozlar ehtiyojlariga tezkor va sifatli javob berish zamonaviy bank xizmatlarini modernizatsiya qilishni talab qiladi. Ayniqsa, O'zbekistonda 2017-yildan buyon olib borilayotgan iqtisodiy islohotlar

moliyaviy sektor oldiga yangi vazifalarni qo'yimoqda: moliyaviy inklyuziya, raqamli iqtisodiyot, fintech muhitini rivojlantirish, davlat xizmatlarini moliyaviy institutlar orqali ko'rsatish.

Modernizatsiyaning asosiy yo'nalishlari:

- **Raqamlashtirish** – moliyaviy xizmatlar onlayn platformalarda ko'rsatiladi;
- **Avtomatlashtirish** – ichki jarayonlar sun'iy intellekt asosida boshqariladi;
- **Mijoz markazli yondashuv** – bank mahsulotlari mijoz ehtiyojiga moslashtiriladi;
- **Innovatsion xizmatlar** – fintech, blockchain, biometrik texnologiyalar kiritiladi.

Jahon tajribasiga nazar tashlaydigan bo'lsak, zamonaviy bank xizmatlari bo'yicha yetakchi davlatlar – AQSh, Buyuk Britaniya, Janubiy Koreya, Xitoy, Singapur bank tizimida quyidagi yondashuvlar asosida muvaffaqiyatga erishgan:

- **Fintech startaplar bilan hamkorlik** – banklar mustaqil fintech loyihalarni qo'llab-quvvatlaydi;
- **Mobil banking keng joriy qilingan** – hatto rivojlanayotgan mamlakatlarda ham asosiy moliyaviy xizmatlar smartfonlar orqali taqdim etiladi (M-Pesa, Kenya);
- **RegTech va Open Banking** – ochiq API tizimi asosida banklar va fintech kompaniyalar mijozlar ma'lumotlari asosida xizmatlarni yaratadi;
- **Kiberxavfsizlik siyosati kuchli** – mijoz ma'lumotlari xavfsizligi ustuvor darajada himoyalangan.

Ushbu tajribalar O'zbekiston uchun ham amaliy ahamiyatga ega bo'lib, ularni milliy bank tizimiga moslashtirish orqali bank xizmatlarining sifatini sezilarli darajada oshirish mumkin.

O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotining jadal rivojlanishi, moliyaviy barqarorlikka erishish va aholi farovonligini oshirishda bank tizimining roli tobora ortib bormoqda. Ushbu jarayonda zamonaviy bank xizmatlarini rivojlantirish strategik ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida qaralmoqda. Mazkur ishda bank xizmatlarining nazariy asoslari, xalqaro tajribasi hamda O'zbekiston misolida, xususan, AJ "Asaka Bank" faoliyati asosida tahlil qilinib, ushbu xizmatlarni takomillashtirish usullari chuqur yoritib berildi.

Bank xizmatlari bugungi kunda nafaqat an'anaviy omonat va kreditlash jarayonlari bilan cheklanmaydi, balki raqamli texnologiyalar asosida kengaymoqda. Xususan, internet-banking, mobil ilovalar, QR-kodli to'lovlar, kontaktless xizmatlar, blokcheyn, sun'iy intellekt va fintech innovatsiyalari mijozlarga yanada qulay, tezkor va xavfsiz moliyaviy xizmatlar ko'rsatish imkonini bermoqda. AJ "Asaka Bank" misolida bu yondashuvlar amaliyotda o'zini to'laqonli oqlayotgani kuzatildi.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston Respublikasi zamonaviy bank xizmatlarini rivojlantirish yo'lida to'g'ri strategik yo'nalishda harakat qilmoqda. AJ "Asaka Bank" tajribasi shuni ko'rsatmoqdaki, raqamli transformatsiya, mijoz markazli yondashuv, moliyaviy texnologiyalarni joriy qilish, xizmat sifati va infratuzilmani yaxshilash orqali bank tizimi samaradorligini oshirish, aholi va tadbirkorlik subyektlarining moliyaviy ehtiyojlarini to'liq qondirish mumkin. Kelgusida bu yutuqlarni mustahkamlash, xalqaro standartlarga mos tizimni shakllantirish, moliyaviy savodxonlikni oshirish va innovatsion bank xizmatlarini keng joriy etish ustuvor vazifa bo'lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Azizov, S.S. Bank xizmatlari marketingi / S.S. Azizov. – Toshkent: IQTISODIYOT, 2019. – 132 b.
2. Baxtiyorov, B. O'zbekiston moliyaviy tizimining transformatsiyasi / B. Baxtiyorov. – T.: Iqtisodiyot, 2023. – 264 b.
3. Baymurotov, A.S. Bank marketingi / A.S. Baymurotov. – T.: "IQTISODIYOT", 2022. – 208 b.
4. Bobokulov, Z.X. Banklarda moliyaviy xizmatlar / Z.X. Bobokulov. – T.: Moliya, 2018. – 224 b.
5. Долан, Э. Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика / Э.Дж. Долан. – СПб.: Питер, 2008. – 368 с.
6. G'ofurova, M. Bank operatsiyalarining huquqiy asoslari / M. G'ofurova. – T.: Adolat, 2021. – 190 b.
7. Gulyamov, S. Raqamli iqtisodiyot sharoitida bank tizimi / S. Gulyamov. – T.: Fan, 2023. – 248 b.
8. Gulyamov, S., Muxamedov A. Bank ishini tashkil etish / S. Gulyamov, A. Muxamedov. – T.: "Moliya", 2020. – 346 b.
9. International Monetary Fund. Digital Financial Services and Financial Inclusion. – Washington D.C.: IMF, 2021.
10. Karimov, U. Banklar faoliyatida raqamli texnologiyalar / U. Karimov. – T.: Iqtisodiyot, 2022. – 212 b.
11. Kasyanenko, V.A. Электронные банковские технологии / В.А. Касьяненко. – М.: Юнити-Дана, 2021. – 290 с.
12. Keynes, J.M. The General Theory of Employment, Interest and Money / J.M. Keynes. – London: Macmillan, 1936.
13. Komilov, M. Bank ishi nazariyasi va amaliyoti / M. Komilov. – T.: TDIU, 2020. – 320 b.
14. Asaka Bank rasmiy veb-sayti – <https://asakabank.uz>